

Castell de Sant Miquel

Vallromanes

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Muntanya de Sant Miquel, entre els termes municipals de Vallromanes i Montornès del Vallès
Emplaçament Cim de la Muntanya de Sant Miquel, entre el coll Mercader i el turó de la Salve

Coordenades:

Latitud: 41.52944
Longitud: 2.27316
UTM Est (X): 439363
UTM Nord (Y): 4597788

Classificació

Número de fitxa 08296 - 107
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Romànic
Segle XI-XII
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Cal realitzar mesures urgents de consolidació i documentació.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Defensa
Observacions protecció: BCIN (BIC R-I-51-5755; BOE 05/05/1949). Catàleg 2008. J-28
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari si
Generalitat i altres inventaris
Accés Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada

Titular: Ref. Cad.: 009A00007
Fitxes associades:
[Poblat ibèric de Sant Miquel](#)
[Sant Miquel de la Muntanya](#)
Autoria de la fitxa J.Montlló/M.Bosch (ACTIUM SCP)
Data de registre de la fitxa: dv., 03/05/2002 - 02:00

Descripció

Castell ubicat al cim de la Muntanya de Sant Miquel i al voltant del seu pendent, en un dels contraforts nord de la serralada Litoral. Es situa a la partió dels termes entre Vallromanes i Montornès del Vallès.

Actualment només en resta dempeus tres quartes parts de la torre i algunes altres estructures. La resta més visible és la torre de planta circular, en el punt més alt del turó. Està escapçada i té un diàmetre interior de 3'4 m amb un gruix dels murs de 2'2 m. A 3'8 m del sòl, es conserven les restes d'una falsa cúpula. L'aparell és fet de blocs de granit units amb morter de calç i sauló. A 30 metres al NE hi ha una construcció en origen de planta rectangular (6x13 m), a la que se li ha afegit la torre esmentada en la seva part occidental. També es conserva un mur de 28 m. de llargada per 2 m d'ample. Més avall, a uns 26 m hi ha les restes de la capella (fitxa 25). La intervenció arqueològica de 2016 ha deixat de manifest que apart de la gran torre de l'homenatge de planta circular que resta parcialment dreta també es conserva el recinte sobirà emmurallat amb diferents estructures com l'aula o domicilium (part residencial) i dos recintes jussans, és a dir, que el castell consta almenys de tres línies de defensa. En un dels recintes jussans podem distingir les restes de l'antiga capella de Sant Miquel, de planta rectangular (fitxa 25). Les excavacions han pogut documentar que la capella data d'època moderna (segles XVII-XVIII). De la capella medieval encara es desconeix la seva ubicació.

Observacions:

El Castell de Sant Miquel o de Montornès va donar nom a la població veïna. La partió municipal passa pel bell mig del turó, però les restes del castell s'estenen a banda i banda d'ambdós municipis. Per tant, una part del castell medieval pertany a Montornès, però la part més extensa a Vallromanes. Per aquesta raó té dues entrades com a BIC/BCIN (Bé Cultural d'Interès Nacional) al Registre de BIC, una com a Vallromanes i l'altra com a Montornès. Persisteix una certa confusió entre els respectius ajuntaments i algunes fonts cartogràfiques i bibliogràfiques consultades. El conjunt històric afecta als dos municipis i cal una acció conjunta dels dos per conservar l'immoble. Recentment (2016-17) s'han dut a terme accions conjuntes entre els dos ajuntaments per posar en valor la fortificació. Entre novembre i desembre del 2016 s'ha dut a terme la primera campanya d'excavació arqueològica. Al vessant sud-est hi ha les restes del poblat ibèric de Sant Miquel, les pedres del qual van servir per edificar el castell medieval. Protecció. El castell es monument històric d'acord amb el decret de castells (BOE 05/05/1949) i té dues entrades al Registre (tant el de la GC com a l'Inventari de Bienes Inmuebles del Ministerio de Educación, Cultura y Deporte): Castell de Sant Miquel, terme de Montornès (BIC R-I-51-5556) i Castell de Sant Miquel, terme de Vallromanes (BIC-RI-51-5755). L'església estaria inclosa en el num. 5556, en terme de Montornès (fitxa 25). El castell s'inclou al Catàleg Bens a Protegir POUM 2008 (classificat com a jaciment, J-28), classificat com a BCIN. En aquest inventari el classifiquem com a edifici, tot i que la versió de 2002 i conseqüentment el catàleg de 2008 el tipologitzen com a jaciment.

Història

El terme del Castell compren les parròquies de Montornès i de Vallromanes, que formaven una sola batllia i, des del segle XIX, un sol municipi, fins el 1933, en que Vallromanes es segregà de Montornès. A l'edat Mitjana, també hi depenia el terme d' Alella (Maresme). Els senyors eren de Montornès. El primer document que ens parla d'aquest castell és un testament sacramental de Bernat Ramon que deixa a la seva filla Estefania l'esmentat castell (any 1018), tot i que la construcció és anterior. La primera vegada que es cita el llinatge dels Montornès en un document torna a ser en un testament. Aquest cop, jurat per Pere de Montornès (1157) llegant el castell amb tots els seus feus i honors al seu germà Guillem. El castell fou propietat comtal fins que el 1342 el rei Pere III el va vendre a la família dels Montornès. Els Montornès eren originàriament els castllans del castell, que tingueren en feu els de Castellvell i els de Montcada, fins que n'exerciren la possessió plena en nom del Rei. La ciutat de Barcelona va adquirir al Rei el 1390 els drets del terme. L'any 1437 el castell passa a les mans de Galceran Armengol: la línia masculina dels Montornès s'havia extingit quan la pubilla de Montornès casa amb el noble Galzeran d'Armengol, germà del bisbe de Barcelona, que hereta el castell i terme (1451). Fins la primera meitat del segle XV els consellers barcelonins van rebre queixes dels homes de Montornès contra "Pere de Montornès", que tenia el castell en feu de la ciutat de Barcelona. Els remences es van fortificar el 1485. El 4 de gener de 1485, aquest castell va ser l'escenari de la batalla decisiva de la segona Guerra Remença en què Bartomeu Sala va liderar la victòria pagesa contra l'exèrcit del veguer Anton Pere de Rocacrespa. Afectat greument per batalles diverses i el terratrèmol l'any 1448, el castell va restar abandonat des de final del segle XV. El 1505 el sobirà va vendre en feu la universitat de Montornès les rendes del castell i de les parròquies de Montornès. Així, Vallromanes, Alella i Montornès, pobles que fins llavors depenien del castell, van passar a ser de reialenc. El 1632 Vallromanes i Montornès formaven una alcaldia. Ferran el Catòlic li confirma la possessió l'any 1506, a favor de Jeroni Angel de Montornès, i concedeix també la condició de carrer de Barcelona a Montornès. Una descendent, Jerónima de Montornès Taraffa i Ribot, casa amb Bernat Taverner i Pau, donant entrada a aquesta família com a titulars del castell. A partir del segle XVII foren els seus senyors els Taverner, després comtes de Darnius, els propietaris del castell. El Comte de Darnius va reconstruir el 1718 la torre Tavernera (fitxa 22), actual seu del Club de golf Vallromanes, que va succeir l'enderrocat castell com a centre i residència de la senyoria

Bibliografia

CATALÀ i ROCA, Pere (1969) Els castells catalans. Vol.II, Rafael Dalmau editor. Barcelona, pàgs. 292-298. CATALÀ i ROCA, Pere (1983) Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Vallès oriental. Generalitat de Catalunya. Barcelona. CATALUNYA ROMÀNICA (1991) Vallromanes. Castell de Montornès. Sant Vicenç de Vallromanes. Sant Andreu de la Torre Tavernera. Vol. XVIII. Enciclopèdia Catalana, pàgs. 435-437. ALCAIDE, M.; GENÉ, M. ; GUANYABENS, N. (2009). Montornès a la vista. Elements per a la descoberta del patrimoni cultural i natural de Montornès del Vallès. Ajuntament de Montornès del Vallès. RECHE ONTILLERA, A. (2014). L'Speculo de 1764, Una aproximació documental al Montornès medieval. Premi Montornès de recerca històrica 2010. Ajuntament de Montornès del Vallès i Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Mapa del Patrimoni Cultural de Montornès del Vallès. Fitxa 47 (Castell). Actualització 2017. Ajuntament Montornès del Vallès / Diputació de Barcelona

